

О. М. Гавриш,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Державний університет телекомунікацій
ORCID ID: 0000-0002-5756-0880

В. П. Пильнова,

к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Державний університет телекомунікацій
ORCID ID: 0000-0003-1816-1876

О. В. Пісковець,

к. е. н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Державний університет телекомунікацій,
ORCID ID: 0000-0002-5940-7003

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.12.109

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

O. Havrysh,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange, State University of Telecommunications, Kyiv

V. Pylnova,

PhD in Economics" Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange, State University of Telecommunications, Kyiv

O. Piskovets,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange, State University of Telecommunications, Kyiv

INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP: ESSENCE, MEANING AND PROBLEMS IN THE MODERN CONDITIONS OF FUNCTIONING

У статті розкрито основні теоретичні аспекти інноваційної підприємницької діяльності як основи розвитку підприємства. Систематизовано наукові погляди на зміст і економічну сутність інноваційного підприємництва. Висвітлено проблеми розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Основними проблемами є: низький попит на інновації на ринку; відсутність вдалих ідей і можливостей для створення інновацій; недостатність коштів у підприємства; відсутність партнерів по співпраці. Розглянуто основні способи та методи активізації інноваційної діяльності підприємств. Зображено сукупність інноваційного підприємництва, що має важливе значення в економічному розвитку і соціальній сфері держави, формуючи нові досягнення. Окреслено основні завдання для вирішення таких проблеми, як формування завдань для подальшого державного розвитку; детальна поетапна програма переліку галузей для подальшого ефективного функціонування; вдосконалення нормативно-правового забезпечення для подальшого розвитку інноваційної підприємницької держави; забезпечення державної підтримки та пільгового режиму кредитування підприємствам, які займаються науково-технічними розробками. Запропоновано орієнтовні шляхи вирішення. Сформовано чинники заохочення впровадження інноваційних розробок у діяльність українських підприємств. Обґрунтовано, що інноваційний напрям підприємницької діяльності гарантує для суб'єктів господарювання конкурентні переваги, забезпечує їм зміцнення ринкових позицій, сприяє економічному розвитку. Держава повинна підтримувати та заохочувати інноваційний розвиток та інноваційне підприємництво та інноваційний розвиток.

The article theoretical aspects of innovative entrepreneurial activity as the basis of enterprise development are revealed in the article. Scientific views on the content and economic essence of innovative entrepreneurship are systematized. The problems of development of innovative entrepreneurship in Ukraine are highlighted. The main problems are: low demand for innovation in the market; lack of successful ideas and opportunities for innovation; lack of funds from the enterprise; lack of cooperation partners. The main ways and methods of

activating the innovative activity of enterprises are considered. The set of innovative entrepreneurship is depicted, which plays an increasingly prominent role in the economic and social development of society, acquiring new priorities. The priority tasks for the decision of such problems as, definition of priorities of development of the state are specified; specification of the list of spheres of activity of priority development; creation of evaluation mechanisms; formation of a stable legal framework for the development of innovative entrepreneurship; state funding or granting benefits to enterprises engaged in scientific and technical development. Approximate solutions are proposed. Factors of encouragement of introduction of innovative developments in activity of the Ukrainian enterprises are formed. It is substantiated that the innovative direction of entrepreneurial activity guarantees competitive advantages for economic entities, provides them with strengthening of market positions, promotes economic development. The state should support and encourage innovative development and innovative entrepreneurship and innovative development. Modern innovative entrepreneurial activity is a special type of management aimed at finding new opportunities and commercial use of innovations. This type of activity is characterized by a special behavior of the entrepreneur, which includes: the presence of innovative management thinking, changes in management style, full economic and social responsibility.

Ключові слова: підприємництво, інноваційна діяльність, інноваційне підприємництво, економічний інтерес, інновації, інвестиція, новаторство, інноваційний процес, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність.

Key words: entrepreneurship, innovative activity, innovative entrepreneurship, economic interest, innovations, investment, innovation, innovation process, innovative development, competitiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах господарювання безперервне функціонування та відтворення свого виробничого циклу будь-якого підприємства можливе в основному за рахунок впровадження, а також постійного наповнення своєї діяльності основними здобутками науково-технічного прогресу та новітніх технологій. Таке постійне поповнення повинно бути основою інноваційної діяльності підприємства. Саме завдяки використанню сучасних досягнень науки і техніки формується нова стратегія розвитку та вдосконалення існуючої діяльності підприємства.

В умовах ринкового середовища функціонування економічний розвиток має виконувати надзвичайно важливе економічне завдання, що полягає у формуванні та функціонуванні належних умов забезпечення ефективності економічної стратегії держави. За таких умов національна економіка має можливість зайняти одне з вагомих місць на світовому рівні. Підтримка та захист належного конкурентного середовища для поширення інноваційної підприємницької діяльності українського бізнесу стає одним із найбільш визначальних завдань економічної політики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вивченню проблеми підприємництва та інноваційної діяльності присвячено низку праць зарубіжних і вітчизняних учених, зокрема: А. Сміта, Д. Рікардо, А.Й. Шумпетера, Г. Барнета, Б. Твіста, Л. Мінделі, А. Гохберга, М. Портера, А. Томпсона, П. Друкера, Р. Мюллера, Л. Водачека, О.І. Дадія, М.П. Денисенка, С.М. Ілляшенка, А.А. Пересади, С.Ф. Покропивного, Бартенєва С.А., Маліка М.Й., Латиніна М.А. та інших.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Проте, попри особливу увагу вчених до вивчення економічного розвитку інноваційної підприємницької діяльності, на сьогодні ще є низка питань, що залиша-

ються актуальними і дискусійними та потребують подальших досліджень. Тому завдання статті полягає в подальшому дослідженні та розвитку теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо основ інноваційного підприємництва в сучасних умовах функціонування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Становлення та розвиток сучасної інноваційної підприємницької діяльності виступає одним з основних напрямків економічного зростання та економічного піднесення країни. Завдяки інноваціям значно відтворюється конкурентоспроможність, залучається до країни потік нових інвестицій.

Інноваційне підприємництво є засобом досягнення комерційної мети і основним чинником для безперервного економічного зростання та розвитку. В Україні стан розвитку інноваційного підприємництва формує нормативно-правове забезпечення, сприятливе інвестиційне середовище та економічний стан країни загалом.

Питання подальшого розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні ускладнюється новим етапом розвитку інноваційної підприємницької діяльності. Економічний розвиток та економічне зростання країни в подальшій перспективі формується під впливом її здатності та відповідності адаптуватися до нових технічних та технологічних досягнень та підтримки розвитку інноваційної сфери [1, с. 224].

У цій ситуації, основними нагальними проблемами розвитку інноваційної діяльності, що підлягають невідкладному вирішенню є: нерозривне співіснування теоретичної та практичної сторони науки в економіці; визначення подальших завдань державного розвитку; формування та підтримка відповідних систем розгляду та визначення ефективності нових науково-технічних програм та забезпечень; створення нового та формування вже існуючого правового забезпечення для розвитку та

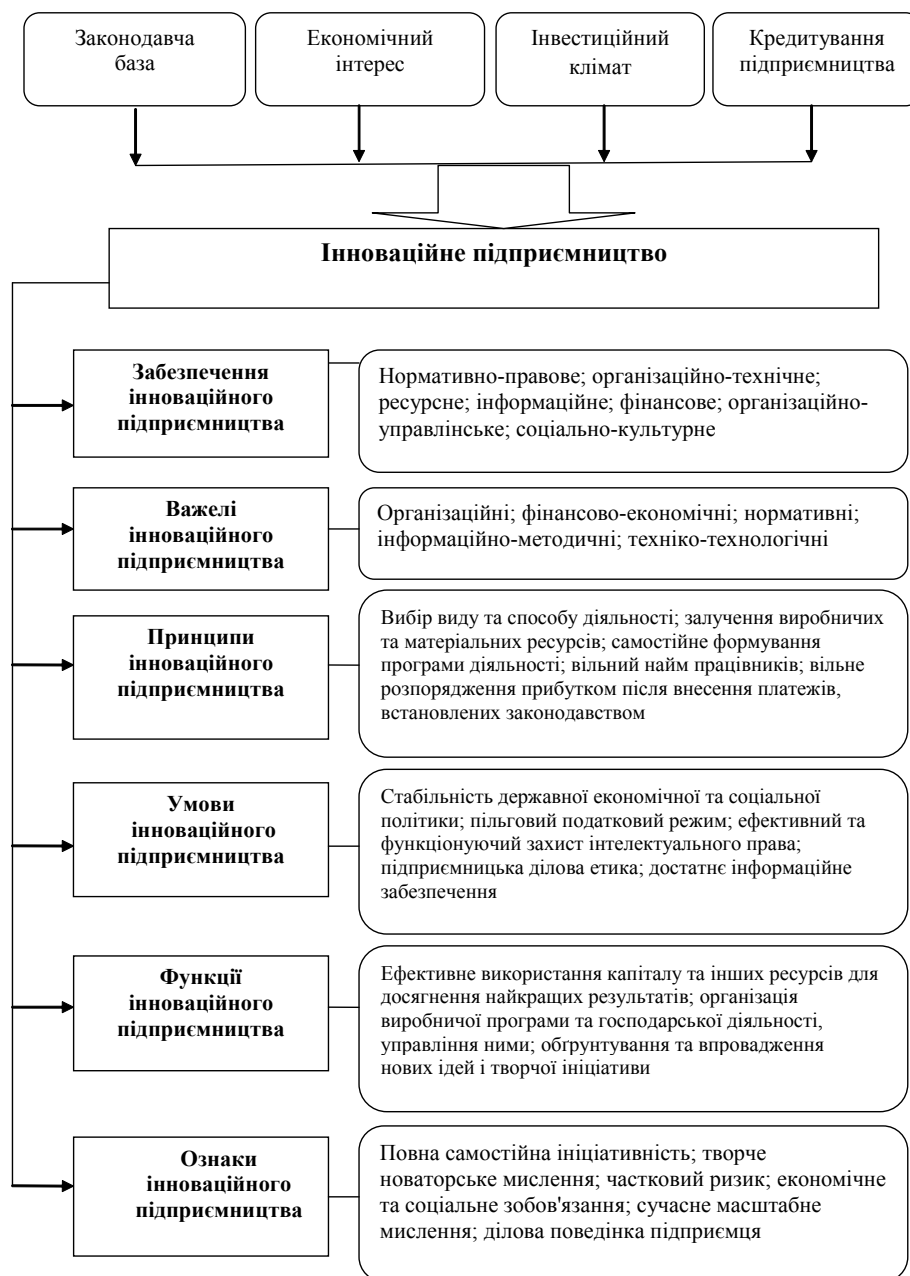

Рис. 1. Сутність інноваційного підприємництва

вдосконалення інноваційної підприємницької діяльності; всебічна підтримка державою підприємств, які займаються науковою діяльністю та науково-технічними розробками.

У сучасних умовах господарювання функція найважливішого чинника розвитку сучасної української держави покладена саме на такий суб'єкт підприємницької діяльності як інноваційне підприємство.

Сьогодні основна увага приділяється питанням завдання швидкого інноваційного піднесення, економічного розвитку завдяки економічним знанням та практичним навичкам. Основою є інтелектуальні здібності, інтелектуальні можливості, інтелектуальний фактор, розвиток науки, створення та обмін наукових результатів нової творчої діяльності у матеріальне виробництво та процес створення духовних благ. У країнах з розвинутою економікою процес ефективного використання інтелектуального ресурсу постійно відбувається в напрямі сталого прогресу і становить за досліджуваний період 50 % [2].

Досягнення науково-технічного прогресу докорінно змінило ставлення людей до навколишнього світу, взаємовідносини людей один до одного, якості і харак-

тер життя та існування. Подальший розвиток людського суспільства має впроваджувати створення та застосування науково-технічних розробок, новітніх технологій, безперервного безвідходного виробництва, що і є основною метою сучасної інноваційної підприємницької діяльності.

Основною метою функціонування сучасного інноваційного підприємства має бути підвищення та покращення якості життя кожної людини, спрямованість до високої конкурентоспроможності вітчизняних підприємств як на внутрішніх ринках, так і на світовій економічній арені.

Підприємницька діяльність, яка спрямована на створення нових продуктів, технологій та послуг і супроводжується формуванням відповідних методів організації й управління, дістала назву інноваційне підприємство.

Вихідним для розуміння цього могутнього різновиду підприємства стали праці австро-американського економіста Й. Шумпетера [3].

Назвемо їх принципові ідеї: по-перше, зміни в технології виступають як найважливіші компоненти економічного розвитку; по-друге, підприємець розглядається як людина, зусилля котрої спрямовані на по-

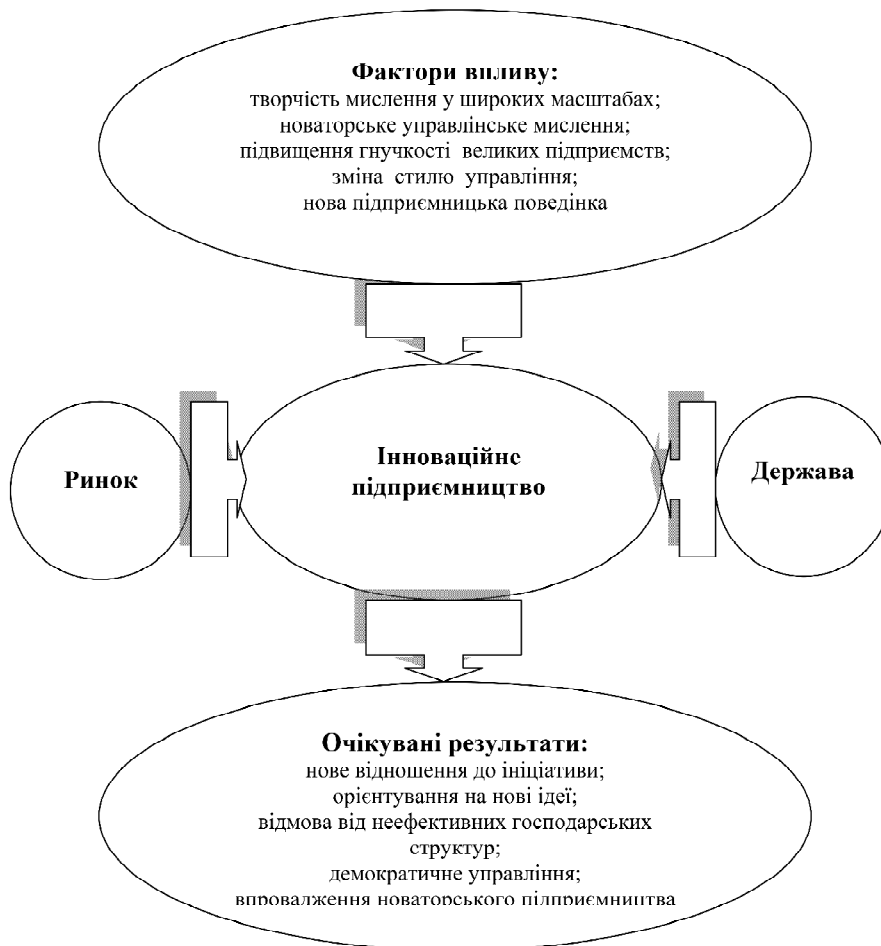

Рис. 2. Фактори впливу та очікувані результати сучасного інноваційного підприємництва

шук і реалізацію ринкових можливостей. Серед останніх значне місце посідають розробка не відомих раніше продуктів, освоєння новаторських ідей, знаходження нових сфер вкладання капіталу, зародження і розвиток передових галузей; по-третє, визначається суттєва роль великого і малого інноваційного підприємництва в економічному розвитку.

Сутність сучасного інноваційного підприємництва проявляється через значення та функції в економічній сфері, в соціальному захисті та розвитку суспільства, що являє собою сукупність послідовних елементів, які представлено на рисунку 1.

Підприємницькі здібності зумовлені економічним інтересом підприємця, а інтерес виступає його основним стимулом до нових звершень та досягнень на підприємствах даної сфери.

На сьогодні функціонування підприємництва, зокрема, інноваційного, потребує необхідного державного регулювання та підтримки існування в економічному середовищі. Необхідність державної підтримки викликана наступними обставинами: складністю організаційного процесу наукових досліджень; відсутністю інтересу у бізнес-структур до досягнення соціального ефекту; відсутністю вільної конкуренції у вітчизняних інноваційних підприємствах.

Від ефективності системи економічної мотивації для висококваліфікованих і творчих особистостей, забезпеченості можливостей для реалізації підприємцем власницької мотивації й інтелектуального капіталу мають пряму залежність досягнення інноваційного підприємництва. Сучасна інноваційна підприємницька діяльність повинна сформувати новий ефективний економічний лад, в основі якого лежать науково-технічні досягнення та якісно нові зміни в наявній моделі реалізації інноваційного напрямку національної економіки [4, с. 37].

Розвиток вітчизняної інноваційної діяльності має сповільнений напрям формування, обумовлений рядом факторів. Однак, значна кількість впливових обставин обумовлює значимість та необхідність стабільного розвитку вітчизняного інноваційного підприємництва.

Основними факторами, що прискорюють розвиток підприємницької діяльності є: активізація інтенсивного відтворення виробництва, завдяки впровадженню досягнень науки та техніки; провідна функція наукової діяльності у створенні нового продукту і технології; швидке моральне старіння та фізичний знос основних засобів та предметів виробництва; неспроможність функціонування вітчизняного виробника без підтримки держави; створення та запровадження якісно нового продукту як основи прибуткового функціонування підприємства [5, с. 12].

Але в Україні значно загострилася проблема технологічного стану інноваційного виробництва.

Як відомо, для забезпечення розвитку економіки країни та підвищення якості життя населення необхідно створити нову економіку, яка ґрунтується саме на інноваційних досягненнях та буде мати забезпечити економічне зростання в довгостроковій перспективі.

На сьогодні є незначне відхилення у реакції вітчизняної економіки на сучасні світові стратегії розвитку. Однак саме застосування досягнень науково-технічного розвитку та інноваційне партнерство дають можливість побудувати нові економічні відносини та нову економіку з конкурентоспроможними галузями. Для переходу до сучасної технологічної економіки вагомим значення має виважена інноваційна політика. Основною метою даної політики повинно бути ефективне застосування практичних знань та умінь, що забезпечить прибуткове інноваційне функціонування підприємства [6, с. 22].

Як відомо, наша держава частково відстає від європейських країн за такими показниками, як інноваційної активності та інноваційна спрямованість. Основною причиною такої ситуації є певна сукупність важливих проблем, які залишаються невирішеними в сучасних умовах економічної нестабільності [7].

Сучасне інноваційне підприємництво виступає як особливий новаторський процес створення нового, є видом господарювання, спрямований на пошук нових можливостей, на комерційне використання нововведень. Цей вид підприємництва характеризується особливою поведінкою підприємця: наявністю новаторського управлінського мислення, зміною стилю правління, повною готовністю брати на себе весь ризик зі здійснення нового проекту і водночас фінансовою відповідальністю (рис. 2).

Як ми бачимо, із зазначених очікуваних результатів (рис. 2), то для нормального функціонування та розвитку інноваційного підприємництва треба створювати необхідні умови.

Основними необхідними умовами для сучасного інноваційного підприємництва є: підвищення якості наукового потенціалу; вдосконалення науково-технічного потенціалу; формування висококваліфікованих продуктивних сил; створення належної законодавчої бази; залучення інвестицій в інновації; формування розвиненої ринкової інноваційної інфраструктури.

Дослідження діяльності підприємств з низьким рівнем інновацій висвітлюють основні проблеми, котрі перешкоджали веденню інноваційної діяльності: низький попит на інновації на ринку та їх комерціалізації; низька конкурентна позиція підприємства; відсутність вдалих ідей і можливостей для створення інновацій; недостатність коштів у підприємства, відсутність кредитів або реальних прямих інвестицій; відсутність працівників у рамках підприємства з високим рівнем компетентності; складнощі в отриманні державної допомоги або субсидій для інноваційного розвитку; відсутність партнерів по співпраці.

ВИСНОВКИ

Із викладеного вище можна зробити висновок, що інноваційне підприємництво в Україні потребує державних ініціатив у вигляді введення податкових та неподаткових стимулів із залученням зарубіжного досвіду з урахуванням особливостей національної економіки; вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення зобов'язань у сфері розвитку інноваційної діяльності; створенні державного реєстру науково-технічних досліджень та розробок для інформування суб'єктів господарювання; активізувати розвиток інноваційної інфраструктури через створення індустриальних парків, інноваційних містечок.

Інноваційне підприємництво розглядається як найважливіший інструмент розвитку і трансформації економічної системи в умовах сучасного розвитку. Підтримка інноваційної підприємницької діяльності та розвиток вітчизняних підприємств є базисом їх відтворення, поживлення та зростання у сучасному умовах господарювання.

Література:

1. Ткаченко Т.П., Тульчинський Р.В. Розвиток інноваційного підприємництва в Україні. Економічний вісник НТУУ "КПІ" 2010. № 7. С. 223—229.
2. Паладій М. Інноваційний шлях розвитку українського суспільства потребує нової економічної стратегії. URL: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i385> (Дата звернення 30.10.2020).
3. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку. URL: https://vk.com/doc-81195643_345611914?hash=-4a7a38fa26063a08e2&dl=87014217319a1ef81a (Дата звернення 30.10.20).

4. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку: монографія. Вінниця: УНІ-ВЕРСУМ. Вінниця. 2008. 397 с. URL: http://fk.vntu.edu.ua/images/documents/mon_08.pdf (Дата звернення 30.10.20).

5. Устенко О. Інноваційне підприємництво в Україні: стан та перспективи розвитку. Економіка. Фінанси. Право. 1999. № 6. С. 11—13.

6. Ганечко І. Проблеми розвитку інновацій в Україні. Економіка. 2011. № 5. С. 21—24. URL <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/33819> (Дата звернення 30.10.20).

7. Тюха І.В., Кузнєцова В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні та на вітчизняних підприємствах. Електронний журнал. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4545> (Дата звернення 30.10.20).

References:

1. Tkachenko, T.P. and Tul'chyn's'kyj, R.V. (2010), "Development of innovative entrepreneurship in Ukraine", *Ekonomichnyj visnyk NTUU "KPI"*, vol. 7, pp. 223—229.
2. Paladij, M. (2004), "The innovative way of development of Ukrainian society requires a new economic strategy", available at: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i385> (Accessed 30 Oct 2020).
3. Shumpeter, J.A. (2011), "Theory of economic development", available at: https://vk.com/doc-81195643_345611914?hash=-4a7a38fa26063a08e2&dl=87014217319a1ef81a (Accessed 30 Oct 2020).
4. Zian'ko, V.V. (2008), *Innovatsijne pidpryemnytstvo: sutnist', mekhanizmy i formy rozvytku* [Innovative entrepreneurship: the essence, mechanisms and forms of development], UNIVERSUM, Vinnytsia, Ukraine.
5. Ustenko, O. (1999), "Innovative entrepreneurship in Ukraine: state and prospects of development", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 6, pp. 11—13.
6. Hanechko, I. (2011), "Problems of innovation development in Ukraine", *Ekonomika*, vol. 5, pp. 21—24, available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/33819> (Accessed 30 Oct 2020).
7. Tiukha, I.V. and Kuznietsova, V.A. (2015), "Problems of innovative activity in Ukraine and at the national enterprises", *Efektivna ekonomika*, vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4545> (Accessed 30 Oct 2020).

Стаття надійшла до редакції 02.12.2020 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73